

Eiropas Savienības tiesību konstitucionalitāte dalībvalstī

Prof.Ph.D. Ineta Ziemele

Eiropas Savienības Tiesas tiesnese

Līgums par Eiropas Savienību

- 19.pants

Eiropas Savienības Tiesas sastāvā ir Tiesa, Vispārējā tiesa un specializētās tiesas. Tā nodrošina, ka tiek ievērots tiesiskums Līgumu interpretēšanā un piemērošanā.

Dalībvalstis nodrošina **tiesību aizsardzības līdzekļus**, kas ir pietiekami **efektīvi** tiesiskās aizsardzības nodrošināšanai jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības.

C-64/16 Associação Sindical dos Juízes Portugueses

- LES 19. pants, kurā konkretizē LES 2. pantā apstiprinātā tiesiskuma vērtību, uztic pienākumu nodrošināt tiesas kontroli Savienības tiesību sistēmā ne tikai Tiesai, bet arī valstu tiesām (skat. šajā nozīmē atzinumu 1/09 (Nolīgums, ar ko izveido vienotu sistēmu strīdu izskatīšanai patentu jomā), 2011. gada 8. marts, [EU:C:2011:123](#), [66.](#) punkts; spriedumus, 2013. gada 3. oktobris, Inuit Tapiriit Kanatami u.c./Parlaments un Padome, [C-583/11 P](#), [EU:C:2013:625](#), [90.](#) punkts, kā arī 2015. gada 28. aprīlis, T & L Sugars un Sidul Açúcares/Komisija, [C-456/13 P](#), [EU:C:2015:284](#), [45.](#) punkts).

C-64/16 Associação Sindical dos Juizes Portugueses

Šīs tiesas sadarbībā ar Tiesu šādi pilda tām kopīgi uzticētu uzdevumu, lai nodrošinātu, ka Līgumu interpretēšanā un piemērošanā tiek ievērots tiesiskums (skat. šajā nozīmē atzinumu 1/09 (Nolīgums, ar ko izveido vienotu sistēmu strīdu izskatīšanai patentu jomā), 2011. gada 8. marts, [EU:C:2011:123](#), [69.](#) punkts, kā arī spriedumu, 2013. gada 3. oktobris, Inuit Tapiriit Kanatami u.c./Parlaments un Padome, [C-583/11 P](#), [EU:C:2013:625](#), [99.](#) punkts).

***Apvienotās lietas
C-585/18, C-624/18
un C-625/18
(27.1.20202)***

Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants un Padomes Direktīvas 2000/78/EK (2000. gada 27. novembris), ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju, 9. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka **tiem ir pretrunā, ka strīdi, kuri attiecas uz Savienības tiesību piemērošanu, varētu ietilpt tādas struktūras ekskluzīvā kompetencē, kas nav neatkarīga un objektīva tiesa** pirmās minētās tiesību normas izpratnē. Tā tas ir tad, ja objektīvie apstākļi, kādos attiecīgā struktūra tikusi izveidota, un tās raksturiezīmes, kā arī veids, kādā tās locekļi tikuši iecelti amatā, var radīt attiecīgajām personām pamatotas šaubas par šīs struktūras ārēju neietekmējamību, it īpaši saistībā ar likumdošanas varas un izpildvaras tiešu vai netiešu ietekmi, un par tās neitralitāti attiecībā uz izvērtējamajām interesēm, un tādējādi var izraisīt to, ka minētā struktūra netiek uztverta kā neatkarīga vai objektīva, tādējādi apdraudot paļāvību, kāda tiesai ir jārada indivīdos demokrātiskā sabiedrībā. Iesniedzējtiesai, ņemot vērā visu tās rīcībā esošo atbilstošo informāciju, ir jānoskaidro, vai tas tā ir tādas struktūras kā Sąd Najwyższy (Augstākā tiesa) Disciplinārlietu palāta gadījumā.

Apvienotās lietas C-585/18, C-624/18 un C-625/18

Šādā gadījumā *Savienības tiesību pārākuma princips* ir jāinterpretē tādējādi, ka tas **nosaka pienākumu iesniedzējtiesai nepiemērot valsts tiesību normu**, ar kuru kompetence izskatīt strīdus pamatlietā ir paredzēta tikai minētajai struktūrai, tādējādi, lai šos strīdus varētu izskatīt tiesa, kura atbilst iepriekš minētajām neatkarības un objektivitātes prasībām un kuras kompetencē būtu izskatīt strīdus attiecīgajā jomā, ja minētā tiesību norma tam neradītu šķērsli.

C-243/19 (A/Veselības ministrija)

- Regula 883/2004 nenoteica nekādu papildu subjektīvo tiesību. Taču Hartas 21.pantā ietvertais vienlīdzīgo tiesību princips ir pamats subjektīvām tiesībām. Šī kombinācija noved pie tā, ka:

«Regulas Nr. 883/2004 20. panta 2. punkts, lasot to kopsakarā ar Hartas 21. panta 1. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tam nav pretrunā tas, ka apdrošinātās personas dzīvesvietas dalībvalsts atsakās tai izsniegt šīs regulas 20. panta 1. punktā paredzēto atļauju tad, ja šajā dalībvalstī ir pieejama stacionārā ārstēšana, par kuras medicīnisko efektivitāti nav šaubu, taču izmantotā ārstēšanas metode neatbilst personas reliģiskajai pārliecībai.»

C-243/19 (A/Veselības ministrija)

- Direktīva 2011/24 arī nenoteic papildu pienākumus, bet pieļauj apmaksu veikt atbilstoši valsts noteikumiem. Taču Hartas 21.pants ir pamats subjektīvām tiesībām.

«Direktīvas 2011/24 7. panta 4. punkta pirmajā daļā ir paredzēts, ka piederības dalībvalsts **atlīdzina izmaksas par pārrobežu veselības aprūpi** vai tās tieši **apmaksā līdz tādām apmēram, kāds par identisku veselības aprūpi tiktu samaksāts piederības dalībvalstī**, ja šī veselības aprūpe būtu sniegta tās teritorijā, nepārsniedzot saņemtās veselības aprūpes faktiskās izmaksas.»

«Direktīvas 2011/24 8. panta 5. punkts un 6. punkta d) apakšpunkts, lasot tos **kopsakarā ar Hartas 21. panta 1. punktu**, ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā tas, ka pacienta piederības dalībvalsts atsakās piešķirt viņam šīs direktīvas 8. panta 1. punktā paredzēto atļauju, ja šajā dalībvalstī ir pieejama stacionārā ārstēšana, par kuras medicīnisko efektivitāti nav šaubu, **taču izmantotā ārstēšanas metode neatbilst šā pacienta reliģiskajai pārliecībai**, ja vien šāds atteikums nav objektīvi pamatots ar leģitīmu mērķi saglabāt veselības aprūpes jaudu vai medicīnisko kompetenci un ja vien tas nav piemērots un vajadzīgs pasākums šā mērķa sasniegšanai, un tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.» [Proti, apmaksas apmērs būs tikai tāds, kāds tas noteikts Latvijā.]

***Satversmes tiesas spriedums lietā Nr. 2017-12-01
(PVN pārmaksas atgriešana)
[Augstākās tiesas pieteikums]***

- Regulējuma, ar kuru ieviests Direktīvas 2006/112/EK 183.pants, atbilstība Satversmes 105.pantā ietvertajām īpašuma tiesībām.
- PVN pārmaksa, kura nav izmantojama kārtējo PVN maksājumu un citu valsts noteikti maksājumu parādu segšanai, tiek pārcelta uz nākamo taksācijas periodu un atmaksāta tikai pēc šī perioda beigām.
- Satversmes tiesa uzskatīja, ka minētais ES regulējums ir skaidrs un ir izskaidrots EST judikatūrā, lai arī šāds secinājums tiešā tekstā nav atrodams spriedumā. Taču tiesai šaubas neraisījās, piemērojot direktīvu.
- 105.panta konkretizācija lietas apstākļos bija tikai iespējama ar direktīvas un EST judikatūras atbalstu.

***Satversmes tiesas spriedums lietā Nr. 2017-28-0306
(īpašuma nodokļa likmes Rīgā atkarībā no pilsonības)
[tiesībsarga pieteikums]***

- Satversmes 91.pantā ietvertais vienlīdzīgo tiesību princips jākonkretizē atbilstoši Līguma par Eiropas Savienības darbību 18.panta pirmajai daļai un 21.panta pirmajai daļai, proti, atbilstoši tam, ka ES ietvaros ES pilsoņu pārvietošanās brīvības izmantošanā ES dalībvalstīm jānodrošina vienlīdzīga attieksme, ja vien nav ES tiesībās pieļauti un objektīvi attaisnojumi.
- Apstrīdētais regulējums paredzēja samazinātās nodokļu likmes piemērošanu vienīgi tad, ja trešās valsts pilsonis, tostarp kādas citas ES valsts pilsonis, bijis deklarēts īpašumā septiņus gadus. Uz Latvijas iedzīvotāju iekšējo migrāciju šāds noteikums nebija attiecināts.
- Principā atšķirīga attieksme ES pilsoņu starpā nav pieļaujama. Tiesa nekonstatēja nevienu objektīvu pamatojumu. Tādi netika lietā uzrādīti.

Paldies!

- **Lue Dimitrios Spieker**, ‘ Framing and Managing Constitutional Identity Conflict: How to Stabilize the Modus Vivendi between the Court of Justice and National constitutional Courts’ *Common Market Law Review* 57, 2020.
- **Koen Lenaerts et José A. Gutierrez-Fons**, *Les méthodes d’interprétation de la Cour de justice de l’ Union européenne*, Bruylant, 2020.